

Umelá inteligencia

Zadanie 3

Problém obchodného cestujúceho

Martin Melišek

Cvičenie: Streda 16:00

Cvičiaci: Ing. Ivan Kapustík

2020/2021

Problém obchodného cestujúceho

Úvod

Zadaním tohto projektu je implementovať rôzne optimalizačné algoritmy, ktoré nám umožnia nájsť dostatočne dobrú permutáciu navštívenia všetkých zadaných miest na vstupe. Cieľom je navštíviť všetky mestá iba raz a nakoniec sa vrátiť do mesta, z ktorého vychádza. Pomocou algoritmov určených na hľadanie tejto cesty sa snažíme nájsť najkratšiu možnú uzavretú krivku, po ktorej by obchodný cestujúci mohol ísť. Počas vývoja algoritmov, taktiež porovnávame využité súčasti a techniky potrebné na správne fungovanie a vrátenie výsledku. Výsledok bude pozostávať z jednotlivých navštívených miest a finálnej sume vzdialeností.

Hlavnou podstatou tejto práce je implementácia nasledujúcich algoritmov:

- Genetický algoritmus → **GA**
- Simulované žihanie → **SA**
- Zakázané prehládavanie → **TABU**

Program sa skladá z mainu, kde sa spúšťa a číta na vstupe zadanú mapu zo súboru. Následne volá podľa zadania používateľa jednotlivé algoritmy a vypisuje riešenie.

1. Načítanie vstupu a výber algoritmu
2. Hľadanie cesty
3. Výpis riešenia

Implementačné prostredie

Program predstavuje konzolovú aplikáciu, ktorá bola vytvorená v programovacom jazyku **Python v3.8.5 64bit**. Spúšťa sa cez Command Line, PowerShell alebo iný CLI nástroj. Počas celého vykonania programu používame nasledujúce importované moduly:

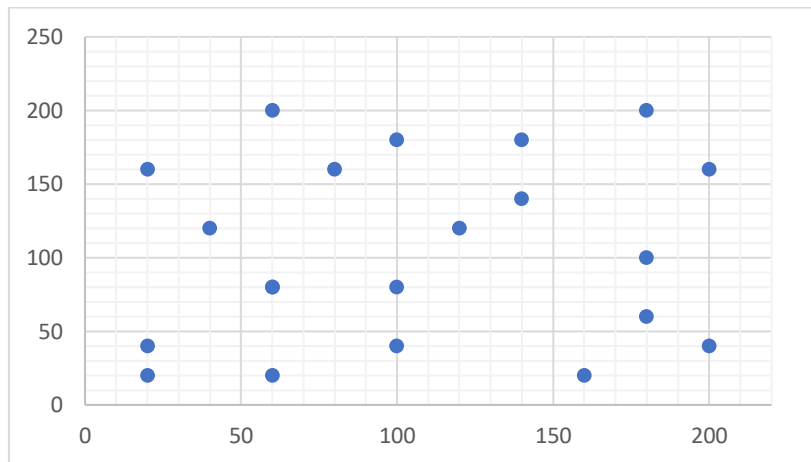
- [random](#)
 - Náhodné generovanie celého alebo desatinného čísla z rozsahu
- [timeit](#)
 - Meranie času vykonávania algoritmov
- [math](#)
 - matematické funkcie pre simulované žihanie
- [concurrent.futures](#)
 - multiprocessing na spúšťanie všetkých algoritmov naraz.

Vlastné moduly;

- `utils`
 - čítanie vstupu, reprezentácia mesta, výpočet fitness a výpis riešenia

Reprezentácia údajov

Všetky mestá majú svoje súradnice v 2D priestore. Vstupná mapa a rozloženie miest je načítaná zo vstupného súboru na začiatku. Použijeme jednoduchú triedu `City`, ktorá má dve atribúty a to `x` a `y`.

Obrázok 1: Rozloženie miest na mape

Všetky algoritmy používajú na svoju realizáciu jednotlivé funkcie a atribúty, ktorých fungovanie si vysvetlíme pri každom zvlášť. Skoro pri všetkých je použitá určitá trieda na reprezentovanie jednej permutácie miest.

Genetický algoritmus, - trieda `Jedinec`.

Simulované žihanie, - trieda `Stav`.

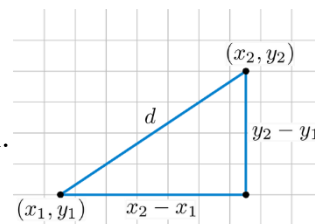
Takéto rozdelenie je hlavne kvôli tomu, že ku každej permutácii prislúcha jej **cena**, čiže vzdialenosť od začiatku do konca. Pri týchto dvoch algoritmoch sa oplatí vykonať tento výpočet okamžite – pri vygenerovaní nového stavu. Pri Tabu Search to nie je potrebné a počítame cenu, až keď potrebujeme.

Výpočet ceny – vzdialenosti – fitness

Cena cesty medzi dvoma mestami prislúcha Euklidovej vzdialenosti.

Počítame ju pomocou vzorca $\sqrt{(x_2 - x_1)^2 + (y_2 - y_1)^2}$,

kde `x` a `y` sú súradnice miest. Z `utils` funkcia `euclidian_d(a, b)`
`returns distance : float`

Obrázok 2: Euklidovská vzdialenosť[1]

Túto funkciu voláme, pre každé dve mestá v permutácii a celkovú fitness vypočíta funkcia `fitness(stav)` `returns cena : round(int)`. Tento výsledok na základe všeobecnej normy[2] zaokrúhľujeme k najbližšiemu celému číslu.

Keďže hľadáme najkratšiu cestu, tak pre logické fungovanie a prehľadnosť, je vhodné udržiavať si **prevrátenú hodnotu** dĺžky celej cesty. Inak povedané, ak výsledok z funkcie vyššie umocníme na mínus 1, dostaneme číslo, ktoré je čím vyššie, tým lepšie $\frac{1}{cena}$ a teda lacnejšia cena.

Metódy a opis použitých algoritmov

Aplikovali sme tri rôzne **optimalizačné algoritmy** na hľadanie, čo najkratšej cesty. Všetky algoritmy sú reprezentované ako samostatné triedy so svojimi metódami a atribútmi. Na to aby sme mohli, z každého z nich vrátiť riešenie ako postupnosť krokov a uchovať potrebné dáta pre výpis, dedia od nadradeného objektu **List**. Vstupom do týchto algoritmov sú konkrétne **parametre**, ktoré úzko súvisia s riešeným problémom a častokrát sa môžu prispôbiť pri zmene počtu miest alebo ich rozložení.

Algoritmy sa môžu vykonávať neobmedzene dlho, preto je potrebné si zadať **vypínaciu podmienku**. Jedna možnosť je počet iterácií alebo druhá, dĺžka vykonávania. V našom programe je táto podmienka súčasťou spoločných parametrov pre všetky algoritmy.

Genetický algoritmus

Genetický algoritmus sa snaží priblížiť podobe evolučného vývinu a používa proces naturálnej selekcie na prežitie najlepších jedincov. Spolieha sa biologicky inšpirované operácie ako mutácia, kríženie.

Gény sú mestá na mape.

Chromozóm teda **Jedinec** je jedna permutácia miest so svojou fitness.

Hlavná myšlienka a pseudo blokový návrh:

1. Inicializácia prvej generácie
2. Kríženie
3. Mutácia
4. Nová krv
5. Prirodzený výber
6. Opakuj od kroku 2.

Parametre pre GA:

- Veľkosť Generácie
- Počet krížení
- Maximálny počet mutácií
- Veľkosť náhodnej novej krvi vlozenej do populácie
- Pravdepodobnosť mutácie
- Metóda výberu rodičov

Inicializácia prvej a tvorba novej generácie

Prvá generácia

Pozostáva z vygenerovania náhodnej permutácie miest. Funkcia dostane žiadanú veľkosť na vstupe a vráti prvú generáciu, ktorú zoradíme zostupne.

```
random_generacia(cities, velkost)
    returns generacia : List.
```

Nasledujú biologické operácie, ktoré vykonávame nad každou generáciou. Tieto operácie sú reprezentované vlastnou triedou, ktorá opäť dedí od **List** a má svoje metódy a parametre.

Kríženie a výber rodičov

Kríženie slúži na kombináciu čiastočných riešení na rôznych chromozómoch. Pomocou metód výberu vyberáme rodičov, ktorých, keď skrížime vznikne dieťa s črtami rodičov. `Krizenie(generacia, velkost, metoda_vyberu_rodica)`

`returns skrizeni_potomkovia : List`

Metódy výberu rodičov – vždy vyberáme **dvoch** rodičov, ktorých skrížime.

- **Ruleta**

- Výber sa vykoná na základe fitness.
- Každý chromozóm dostane vyhradený segment na kolese rulety.
- Čím väčšia fitness tým väčší segment.
- Náhodný dopad guľičky vypovedá o vybratom rodičovi.
- Sčítame celkovú fitness generácie a hodíme guľičkou. Následne sčítavame fitness jedincov a ak prekročí medzisúčet náhodnú hodnotu, tak vyberieme jedinca, na ktorom práve sme.
- Lepší jedinci majú vyššiu šancu byť vybratý.

- **Rank Selection**

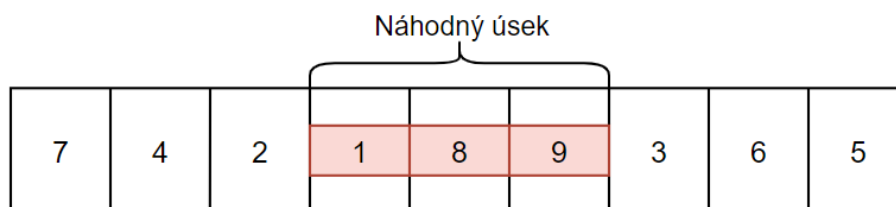
- Rovnako ako v rulete vyberáme na základe fitness.
- Segmenty sú rozdelené úmerne poradiu chromozómov.
- Súčet v tomto prípade predstavuje $\frac{n \cdot (n+1)}{2}$.
- Medzisúčet: $\frac{\text{poradie_jedinca}}{\text{súčet}}$.
- Ak prekročíme náhodný hod v rozmedzí (0,1), tak vyberieme jedinca, na ktorom práve sme.
- Lepší jedinci majú vyššiu šancu byť vybratý a ak sú hodnoty fitness veľmi podobné, neuprednostňujeme tých jedincov, ktorý sú oveľa lepši.

- **Turnaj**

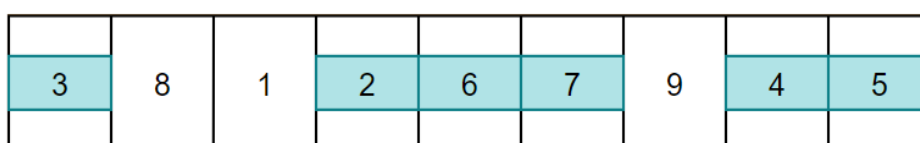
- Náhodne vyberieme dvoch jedincov v generácii a z nich toho lepšieho.
- Vyššia šanca vybrať horšieho jedinca

Poznámka: To, že skrížime dvoch rodičov, neznamená, že zaniknú.

Keď máme vybratých rodičov, môžeme započat' **dvojbodové kríženie**. Z prvého rodiča, vyberieme náhodný úsek a vložíme ho na miesto v dieťati. Z druhého rodiča vyplníme chýbajúce miesta, tak aby neboli v permutácii duplikáty.

Obrázok 3: Rodič 1

Obrázok 4: Rodič 2

3	2	6	1	8	9	7	4	5

Obrázok 5: Potomok

Takýmto spôsobom vygenerujeme určité percento potomkov, ktoré vložíme do novej generácie.

Mutácia

Akonáhle máme vygenerovaných potomkov rodičov, ďalšia časť generácie bude tvorená mutáciou potomkov. Deti mutujeme len s určitou pravdepodobnosťou na mutáciu, ktorá je parametrom algoritmu. Nemala by byť veľmi vysoká ani nízka.

`Mutacia(generacia, velkost, mutacia_probability)`

`returns zmutovani_potomkovia : List`

Mutácia prebieha náhodným výberom jedného potomka a otočením úseku náhodnej dĺžky v ňom. Z [obrázku 5](#) vezmime toto dieťa, po výbere úseku indexov 1 až 5 (mutácií) vznikne:

3	9	8	1	6	2	7	4	5

Obrázok 6: Zmutovaný potomok

Zmutovaní potomkovia tvoria určité percento v novej generácii.

Nová krv

Do každej novej generácie zavedieme aj čisto nové čisto náhodné permutácie, aby sme primiešali medzi cenovo podobné jedince niekoľko nových.

Prirodzený výber

Pod pojmom **natural selection** budeme rozumieť prežitie len tých najlepších jedincov z generácie. V našom algoritme vygenerujeme maximálne dvojnásobok nových jedincov ako sme už mali v predchádzajúcej generácii. Usporiadaním zostupne podľa fitness prežije celkovo len jedna polovica, ktorú posunieme do ďalšej generácie.

```
# Survival of the Fittest, zo vsetkych vygenerovanych odstrani najhorsie
def vyber_najlepsich(self, najlepsia, krizenie, mutacia, nahodna, velkost):
    ...
    survived = najlepsia + krizenie + mutacia + nahodna
    survived.sort(reverse=True)
    return survived[0:velkost] # cutne od 0 po x
```

Obrázok 7: Funkcia výberu najlepších

Týmto spôsobom zabezpečíme určitý počet najlepších jedincov z predch. generácie (elitárstvo) a prísun nových silnejších jedincov.

Proces opakujeme, pokiaľ sa nesplní podmienka na zastavenie a následne vrátime najlepšieho jedinca z poslednej generácie.

Simulované žihanie

Podobne ako genetický algoritmus, simulované žihanie sa snaží priblížiť určitému **prírodnému javu** – technike zahrňujúcu oteplenie a kontrolované chladenie materiálu na zníženie chýb alebo väd.

Dôležitým prvkom v tomto algoritme je definícia **rozvrhu zmeny teploty**. Trieda Rozvrh riadi počiatočnú teplotu, minimálnu teplotu a postupne ochladzovanie. V počiatku vykonávania algoritmu vykonávajú veľké zmeny k horšiemu, na to aby sme sa dostali z lokálneho minima. Čím je teplota vyššia, tým sa vykonávajú väčšie zmeny. Na rozdiel od GA pracujeme naraz iba s dvoma riešeniami, stav, ktorý máme práve uložený a jedno susedné riešenie. Eventuálne, keď je teplota dosť nízka začnú sa vyberať už len lepšie riešenia ako doposiaľ nájdené.

Parametre pre SA:

- Počiatočná teplota
- Minimálna teplota
- Rýchlosť ochladenia

Jedna unikátna permutácia – riešenie, je reprezentované triedou **Stav** so svojou fitness.

Na začiatku algoritmu vyberieme náhodnú permutáciu, ktorú označíme ako **current** (práve skúmanú) a nájdeme mu suseda.

Výber nasledovníka

Existuje veľké množstvo možností výberu susedného mesta, v tomto projekte sa používa výber a otočenie náhodného úseku v terajšom stave – podobne ako pri GA mutáciách. Funkcia vracia iba jedného suseda.

```
vyber_nasledovnika(stav)  
    returns susedny_stav : Stav(List)
```

Zámena s doposiaľ nájdeným riešením

Ďalším krokom je vypočítať tzv. **deltu**, ktorá nám napovie o rozdielne cien týchto dvoch stavov. Ak je vyššia než 0, teda sused má lepšiu fitness ako predchádzajúci stav zmena nastane vždy. V opačnom prípade je to horšie riešenie a zmena nemu sa vykoná len na základe určitej pravdepodobnosti.

Vygenerujeme náhodné číslo v intervale (0,1), a ak spadá do akceptačnej probability tak sa vyberie. Táto akceptačná probabilita vychádza z **exponenciálnej funkcie**, ktorej parameter je podiel rozdielu fitness práve skúmaných miest a terajšej teploty.

```
def probabilita(self, delta, teplota):  
    sanca = math.exp(delta / teplota)  
    rand = random.uniform(0, 1)  
    return True if sanca >= rand else False
```

Obrázok 8: funkcia akceptácie horšieho riešenia

Po nahradení alebo nenahradení stavov, **znížime teplotu**. Táto teplota sa mení percentuálne podľa parametrov. Ak by bola teplota 35° a rýchlosť ochladenia 0.005, tak výpočet je nasledujúci: $35 \cdot 0.995$, čiže 34.825, a teda sme ochladili o 0.175°.

Tento proces opakujeme až do uplynutia vypínacej podmienky, resp. do zníženia teploty pod minimálnu. Na konci vrátime posledný skúmaný stav.

Zakázané prehľadávanie – Tabu Search

Zakázané prehľadávanie je ďalším optimalizačným algoritmom, ktorý sa snaží nájsť dostatočne dobré riešenie a pri tom sa nezaseknúť v lokálnom minime. Pri hľadaní používa **tabu tabuľku**, do ktorej si ukladá malé množstvo posledne navštívených stavov. Pomocou tabuľky je možné vybrať horšie riešenie a preskúmať aj iné za cieľom ďalšej optimalizácie. Tabu hľadanie neobsahuje konkrétnu triedu, ktorá reprezentuje jednu permutáciu nakoľko si ukladá jedno doposiaľ nájdené maximum a počíta fitness(cenu), len keď je to potrebné.

Parametre pre TABU:

- Maximálny Počet nevylepšení maxima
- Veľkosť tabu listu

Všimnime si, že namiesto počtu iterácií používame počet vygenerovaných susedov, ktorý neboli lepší ako doposiaľ nájdené maximum.

Na začiatku algoritmu vygenerujeme náhodnú permutáciu (**vektor**) a vložíme ho do tabu listu. Následne generujeme nasledovníkov.

Generovanie nasledovníkov

Rovnako ako pri SA je možnosť ako generovať nasledovníkov viacero[3]. Ak by sme generovali veľké množstvo – prehadzovanie všetkých susedných miest navzájom každý stav, by bol schopný vygenerovať $\binom{n}{2}$ susedov a toto by zabralo veľké množstvo času. Preto v tomto projekte je použitá nasledovná metóda `vygeneruj_nasledovnikov(stav)`
`returns nasledovnici : List`

V tejto funkcii si zvolíme náhodné mesto z terajšieho najlepšieho stavu. Toto mesto povymieňame so všetkými ostatnými mestami vo vektore, čím dostaneme maximálne n nasledovníkov. Následne musíme nájsť najlepšieho kandidáta.

Výber najlepšieho kandidáta

```
najdi_najlepsieho_kandidata(nasledovnici, tabu_list)
returns kandidat : List,
```

Vráti jedného kandidáta, ktorého nájdeme využitím tabu listu. Na začiatku prvý stav zo zoznamu nasledovníkov označíme ako potenciálneho kandidáta. V tabu liste postupne hľadáme všetkých vygenerovaných nasledovníkov. Ak sa tam nasledovník nenachádza a jeho fitness je lepšia ako doposiaľ nájdená fitness kandidáta, označíme ho ako nového kandidáta. Proces opakujeme pokým nepreskúmame všetkých. V hlavnom cykle porovnáme fitness tohto najlepšieho kandidáta s doposiaľ nájdeným globálnym maximom a ak je menšie, našli sme **nové prechodné maximum**. Taktiež môžeme resetnúť počítadlo nevylepšení, lebo sa nám to práve podarilo.

Veľkosť tabu listu

Veľkosť tabu listu **prispôbujeme** na základe problému a jeho veľkosť sa môže meniť s počtom miest. Ak sa zoznam naplní, postupne odstraňujeme najstaršie riešenia, ktoré sa nachádzajú na jeho začiatku. Vďaka tejto povinnosti nie je možné ho reprezentovať ako hash tabuľku, v ktorej by sa dalo efektívne vyhľadávať, nakoľko ho potrebujeme mať

indexovaný – usporiadaný od najstaršieho. Odstránenie najstaršieho vykonáme pomocou metódy `tabu_list.pop(0)`.

```
if najlepsi_kandidat_fitness < globalne_max_fitness:
    globalne_max = najlepsi_kandidat
    nevylepsil = 0

tabu_list.append(najlepsi_kandidat)
if len(tabu_list) > self.max_tabu_size:
    tabu_list.pop(0)
```

Obrázok 9: Vylepšenie maxima a pridanie do tabuľky

Tento proces opakujeme až do splnenia podmienky zastavenia a na konci vrátime doposiaľ nájdené minimum.

Možné optimalizácie

Všetky optimalizačné algoritmy fungujú najlepšie, keď sú **špecificky prispôbené problému**, ktorý riešia. V našom prípade vnútorné technické funkcie ako napríklad výber susedných stavov v tabu search alebo metóda mutácie a kríženia v GA sa dajú doladovať aj na základe počtu uvedených miest na vstupe, ich vzdialenostiam atď. Existujú rôzne metódy, ktoré sú skúmané a vyhodnocované na väčšej vzorke údajov a na koniec je vybratá tá najlepšia. V rozsahu a škále tohto zadania sa zvolili určité metódy, ktoré predstavujú **kompromis** medzi zložitou implementáciou a ich efektivitou.

Používateľské rozhranie

Ovládanie programu spočíva v interaktívnom režime, konkrétne odpovedáme na výzvy programu, pomocou klávesnice píšeme vstup a na obrazovke sa objavuje výstup, poprípade môžeme presmerovať výstup do súboru.

Upozornenie:

Program obsahuje veľké množstvo parametrov pre algoritmy a preto je potrebné ich manuálne nastaviť v súbore `main.py` editáciou polí určených na to.

Hlavný cyklus interaktivity spočíva vo výbere mapy a algoritmu:

1. Výber mapy
 - a. Výber predvygenerovaného:
 - I. default20 – 20 miest zo zadania
 - II. wi29 – Western Sahara 29 miest
 - III. att48 – Hlavné mestá štátov v USA vnútrozemí – 48 miest
 - IV. berlin52 – Klasický problém – 52 miest
 - b. Vlastný vstup zo súboru `vlastny.txt`
2. Výber algoritmu
 - a. jednotlivé
 - b. všetky naraz pomocou multiprocessingu (pre plynulejší priebeh je vhodné aby CPU malo aspoň 3 vlákna)
3. Výpis riešenia

Predvygenerované mapy sa nachádzajú v priečinku tests\\{názov}
Vlastnú mapu je možné doplniť do vstup.txt v tests.

Testovanie

Na úvod je vhodné povedať, že aj mapy rovnakej veľkosti s rovnakým rozmiestnením miest vo väčšine prípadov vrátia rôzne výsledky, ak zopakujeme vykonanie rovnakého algoritmu. Tento fakt nie je nijak prekvapivý, nakoľko vo všetkých algoritmoch je vsadená určitá vzorka cielenej **informovanej náhody**. Všade je prítomná a vždy ovplyvňuje výsledky testov. Občas sa stane, že výsledok je o niekoľko percent lepší resp. horší ako predchádzajúci rovnaký test. Nedávno sa k tejto téme vyjadril kolega z FIIT na diskusnom fóre Askalot a zhrnul to lepšie ako to dokážem ja a preto odkážem len na jeho [príspevok](#).

Testovací hardware: Windows 10 Home 64bit, i7-7700K @ 4.20GHz, 16GB RAM.
Python 3.8.5 64bit.

Tabuľka 1: Mapy, na ktorých sa testovalo

Názov súboru	Popis	Veľkosť	Optimálne riešenie
default20	Vzorová mapa zo zadania	20	896
wi29[4]	Mestá v Afrike (Western Sahara)	29	27601
att48[5]	Hlavné mestá štátov v USA	48	33522
berlin52[2]	Lokality v Berlíne, Nemecko	52	7544

Počty miest sa nemusia veľmi líšiť, ale medzi att48 a berlin52 je rozdiel v cene, jedna je na väčšej ploche a druhá na menšej, podobne aj pri 20 a 29. K týmto mapám poznáme optimálne riešenia[4][5] a preto dokážeme vyhodnotiť aj úspešnosť riešení, ktorá nie je až taká dôležitá ako rozdiely pri zmene argumentov, ale pomôže nám vidieť závislosti a porovnávať jednotlivé testy. Vo všetkých grafoch je na horizontálnej osi čas a na vertikálnej cena.

Vypínacie podmienky upravujeme na základe veľkosti mapy, môže sa jednať o počet iterácií, dĺžka vykonávania alebo počet nevylepšení nájdeného maxima.

Genetický algoritmus

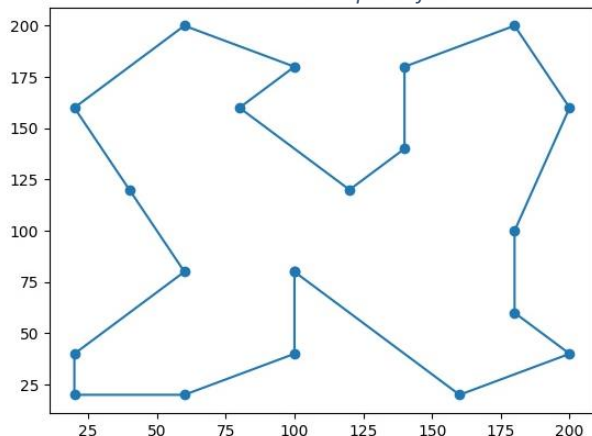
Tabuľka 2: vstupné parametre pre GA

Veľkosť generácie	50
Max. počet krížení	32
Max. počet mutácií	14
Max. náhodných jedincov v generácii	4
Pravdepodobnosť mutácie	20%

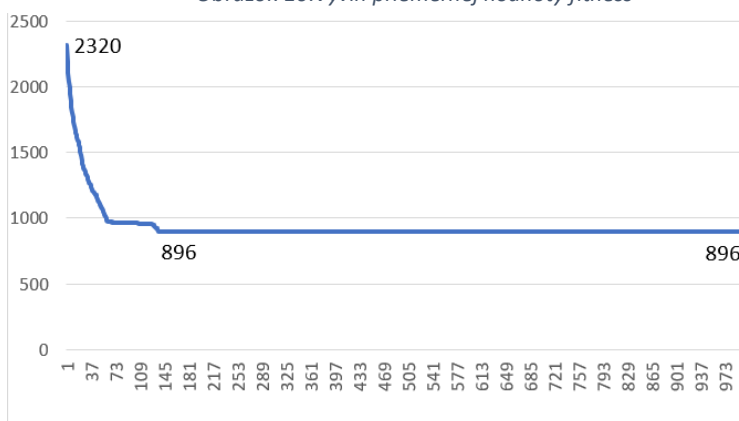
Tabuľka 3: Ruleta, 1000 iterácií

Mapa	Výsledok	Čas (sec)
default20	896	0.86
wi29	29106	1.10
att48	37010	2.04
berlin52	8905	1.76

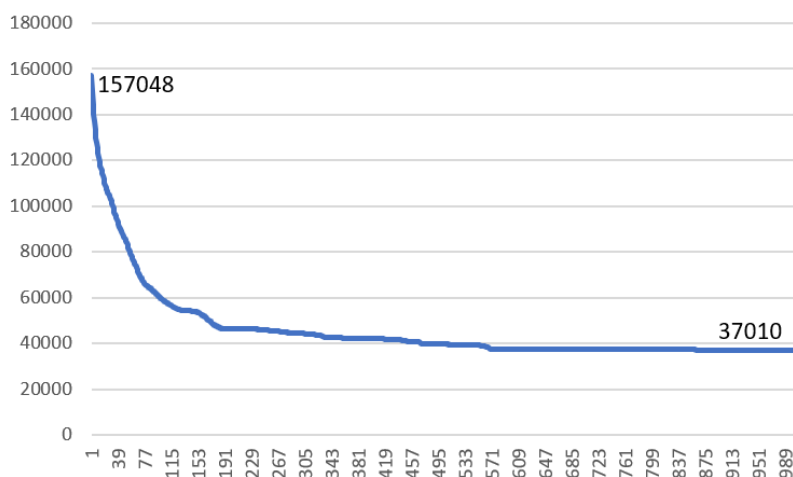
Obrázok 11:Riešenie pre default20

Obrázok 10:Vývin priemernej hodnoty fitness

Všimnime si, že pri takejto menšej mape, keď sme spustili hľadanie na 1000 generácií, výsledok sme mali už po ~200 a zvyšné nepredstavovali žiadne vylepšenia, preto by bolo vhodné algoritmus ukončiť akonáhle po n generáciách nenájde vylepšenie.

Obrázok 12: Vývin fitness pre att48

V prípade väčších máp, pokračuje zlepšovanie až do posledných 100 generácií

Tu môžeme vidieť, že algoritmus začal na cene 157 048 a podarilo sa mu vylepšiť túto cestu o ~424%. Čo predstavuje asi 10% chybovosť.

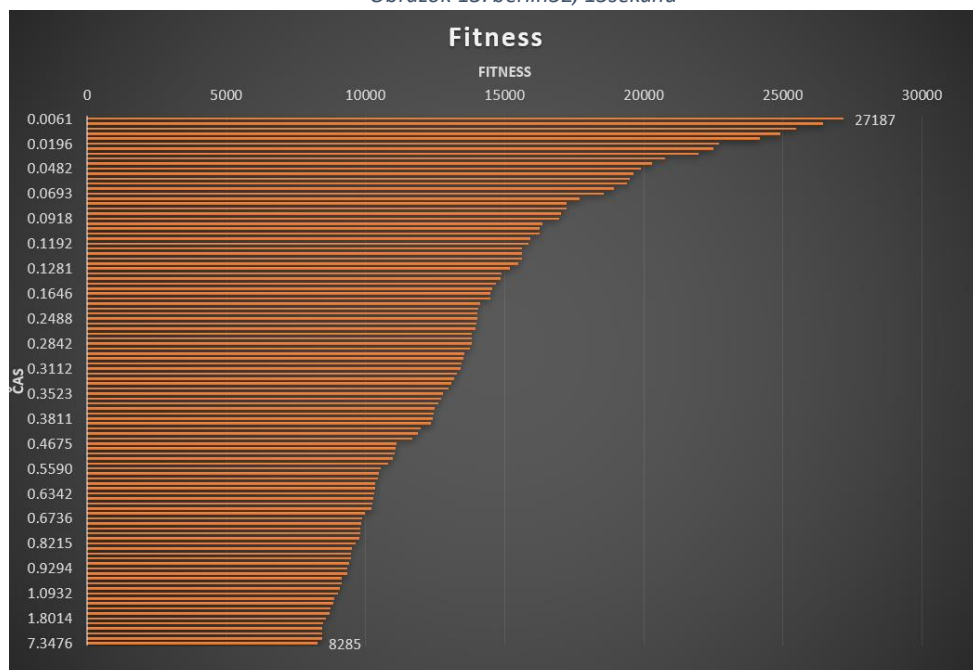
Ak by sme namiesto počtu iterácií nastavili **stop** podmienku natvrdo, **na vypnutie po uplynutí x sekúnd**, počet generácií by nás až tak nezaujímal a mohli by sme sledovať vývin najlepšej generácie bezohľadu na vylepšenie. Riešenie sa môže zlepšiť aj v poslednej sekunde hľadania a teda už nemusíme pokračovať ďalej, ale hľadanie vypneme. Táto skutočnosť nám pomôže regulovať náhodnosť pri testovaní, pretože všetky spustenia programu budú mať vyhradený rovnaký čas na nájdenie výsledku. Ak sa algoritmus zasekne v lokálnom maxime tak mu to samozrejme nepomôže (rovnako pri menších mapách, ak nájde optimum), ale pri väčších, kde je potrebné preskúmať a vygenerovať viac susedov, dlhší čas evokuje **vylepšenie úspešnosti**.

Tabuľka 4: Ruleta, 5 sekúnd

Mapa	Výsledok	Posledné vylepšenie
default20	896	0.15
wi29	28470	0.28
att48	34770	3.81
berlin52	8493	3.54

Uviaznutie v lokálnom maxime.

Obrázok 13: berlin52, 15sekúnd

Ukončovacia podmienka

Takýmto spôsobom by sme mohli pokračovať a zvyšovať ukončovaciu podmienku. Čím dlhší čas dáme algoritmom tým nájdeme lepšie riešenie. Môžeme si všimnúť, že skoro všetky vylepšenia sa udiali takmer okamžite a posledné prišlo až po 5.5 sekundách bez vylepšenia. Toto potvrdzuje naše poslanie implementácie optimalizačných algoritmov a môžeme si všimnúť, že naozaj sa dokážu **odtrhnúť od lokálneho maxima** a pokračovať v hľadaní globálneho, ak im dáme dostatočne veľa času. Teraz môžeme vidieť, že podľa nami určenej očakávanej úspešnosti dokážeme korigovať a upravovať dĺžku vykonávania. Hodnota **8285** je približne 9% od optimálneho riešenia.

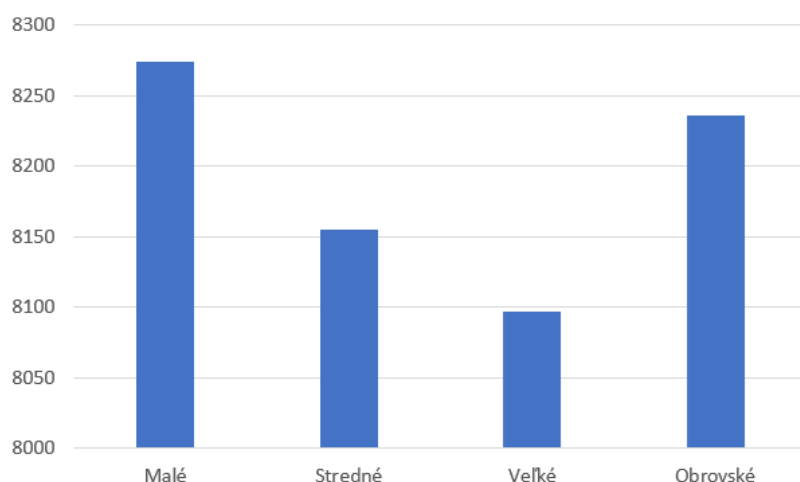
Nakoľko chceme aby náš algoritmus bol, čo najpresnejší stanovíme ukončovaciu podmienku pre **VŠETKY** algoritmy a ich parametre na max 15sekúnd. Skúmať budeme len väčšie mapy a to najčastejšie berlin52.

Testovanie parametrov genetického algoritmu

Vráťme sa k parametrom tvorenia populácie v genetickom algoritme. Stanovili sme si veľkosť jednej generácie na 50, max počet krížení na 32, čo predstavuje 64% skrížených jedincov v novej generácii. Toto si môžeme predstaviť ako 60% šancu na skríženie. Podobne mutácia max. 14 jedincov - 28% z celku a so šancou 20%, čo celkovo predstavuje 5% zmutovaných potomkov. Na záver 8% novej krvi. Skúsme zmeniť tieto čísla a sledovať výsledky. Zachovajme popritom percentuálne rozloženie.

Parameter/ Veľkosť	Malé	Stredné	Veľké	Obrovské
Veľkosť generácie	20	50	100	500
Max. počet krížení	12	32	64	320
Max. počet mutácií	6	14	28	140
Max. náhodných jedincov v generácii	2	4	8	40
Pravdepodobnosť mutácie	20%	20%	20%	20%
Výsledok	8274	8155	8097	8236

Tabuľka 5: Veľkosti generácií, priemer po 3 testoch, Ruleta, berlin52, 15 sekúnd

Veľká generácia v tomto teste zvíťazila, tesne za ňou je stredná a malá & obrovská sú v pozadí. Hlavnou zásluhou na tomto výsledku je doba hľadania, veľká generácia je vhodnejšia pre dlhšie hľadanie, nakoľko stihne spracovať veľký počet veľkých generácií.

Tabuľka 6: Veľkosti populácií berlin52, 15sekúnd

Výber rodiča

Ďalším parametrom je výber technika výberu rodiča, nainplementované sú tri, tak ich porovnáme a uprednostníme strednú hodnotu z predchádzajúcich testov a využijeme stredné veľkosti generácií na mapách wi29 a att48.

Názov	wi29	att48	berlin52
Ruleta	28145	35932	8082
Rank Selection	29488	34740	8319
Turnaj	28900	37343	8804

Tabuľka 7: Porovnanie výberu rodiča

Ruleta sa ukázala ako najlepšia metóda výberu rodiča. Pri väčšej mape s veľkými vzdialenosťami bola porazená podobnou rank technikou, kde bolo vhodné nevyberať na základe veľkých rozdielov vo fitness, ale v ich postavení. Turnaj ako ďalší element náhody neprispel pri ani jednej mape.

Pravdepodobnosť mutácie

Pravdepodobnosť	wi29	att48	berlin52
0%	34397	57447	13597
20%	28042	34866	8054
100%	30052	36851	8681

Tabuľka 8: Výsledky na základe pravdepodobnosti mutácie

Bez operácie mutácia, riešenia veľmi rýchlo uviazli na lokálnom maxime a nepodarilo sa im z nich dostať. Ak sme do algoritmu pridali mutáciu výsledky sa začali zlepšovať, ale ak sme dali priveľkú, tak riešenie nadobudlo prvky náhodného skúšania rôznych permutácií. Môžeme si všimnúť, že aj keď mutácia bola nastavená na 100%, tak sa výsledky nelíšia o značnú hodnotu. V našom algoritme aj v prípade, že nastavíme mutáciu pre každý chromozóm, vytvorí sa nám len určité percento nových zmutovaných potomkov a celkovo to zásadne neovplyvní finálny výsledok.

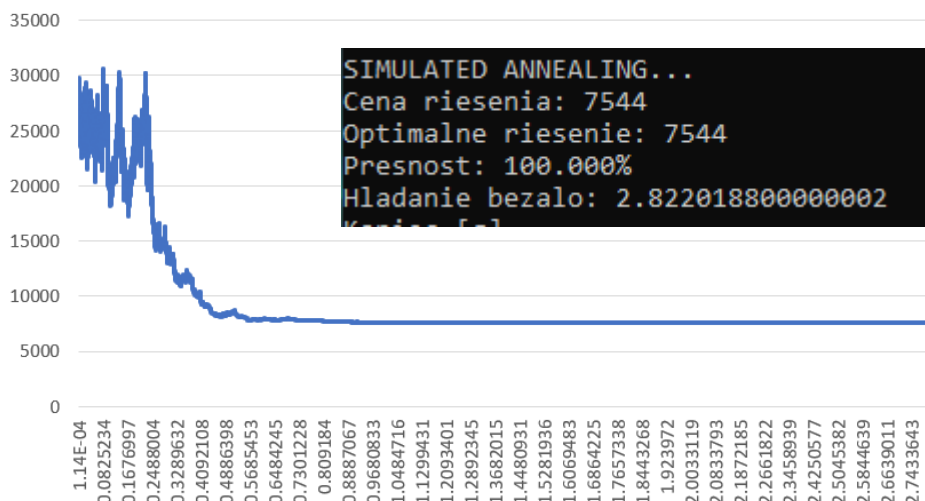
Simulované žihanie

Rýchlosť ochladenia	0.00005
Mínimálna teplota	$1 \cdot 10^{-8}$
Počiatočná teplota	$1 \cdot 10^{-6}$

Toto je v skutočnosti 0.99995, pretože to zapisujeme ako $1 - x$.

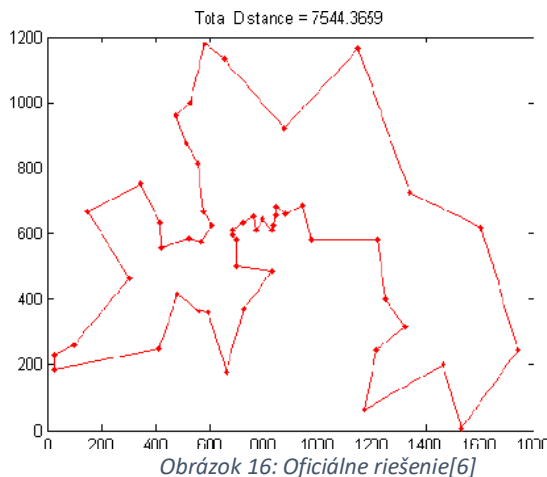
Tabuľka 9: Vstupné parametre pre SA

Na začiatok je potrebné povedať, že implementácia tohto riešenia sa môže líšiť od učebnicových pseudokódov, ale toto je jediný algoritmus, pomocou ktorého sa mi podarilo nájsť v rekordnom čase **OPTIMÁLNE RIEŠENIE**, ku všetkým 4 testovaným mapám!

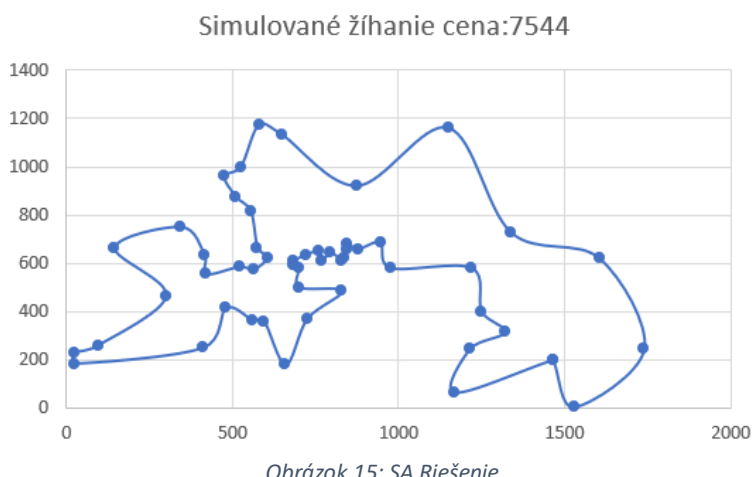

Obrázok 14: Vývoj riešenia berlin52

Krásne vidíme ako riešenie prekonáva lokálne extrémny, dáva priestor horším riešeniam až nájde globálne minimum. Tieto výsledky nie je možné prekonať pomocou akýchkoľvek iných parametrov v tejto implementácii. Výsledok bol už na svete po ~1 sekunde. Zaokrúhlené.

Obrázok 16: Oficiálne riešenie[6]

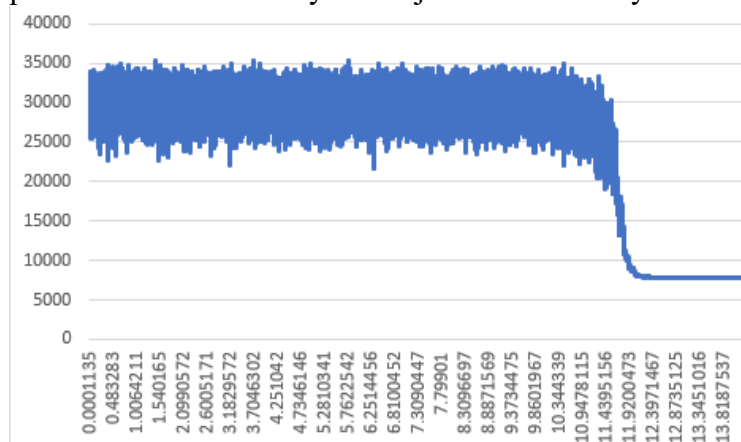
Obrázok 15: SA Riešenie

Mapa	Výsledok	Čas (sec)
default20	896	1,35
wi29	27601	1.84
att48	33784	2.77
berlin52	7544	2.82

Tabuľka 10: Výsledky pre vstupné parametre

Priblížme si dopad zmien na výsledky riešenia.

Vysoká počiatočná teplota – akákoľvek hodnota od 1 po 50.. Dĺžka riešenia sa predĺži na približne 15 sekúnd a výsledok je ešte stále dobrý max ~5% chyba.

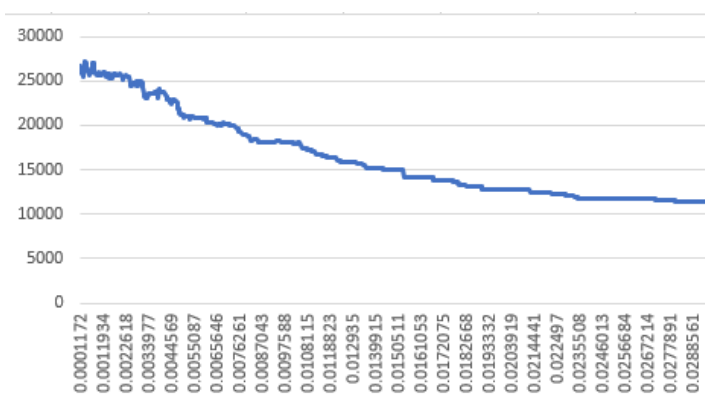

Obrázok 17: Vysoká počiatočná

Riešenie dlhú dobu prekračuje okolo rovnako zlého bodu a **nekonverguje k výsledku**. Stále dookola sa akceptujú horšie riešenia a nedarí sa ho vylepšiť. Neskôr keď sa teplota **ochladí** na veľmi nízke hodnoty, riešenie sa výrazne **zlepší**.

Vysoká rýchlosť ochladenia – 0.05

Riešenie začne konvergovať, ale keďže chladíme priveľmi rýchlo **nestihne sa dopracovať** k lepším výsledkom, nestihne **prezrieť viacero susedov** a skončí veľmi rýchlo.

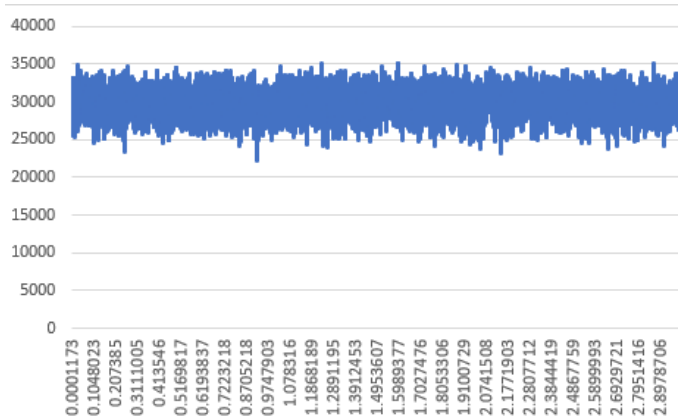

Obrázok 18: Vysoká rýchlosť ochladenia

Tu je konkrétne vidieť, že vôbec nezáleží na tom akú počiatočnú teplotu zvolíme

Nízka rýchlosť ochladenia – 0.0000005 – Doba riešenia sa natiahne na neporovnateľnú časovú hodnotu oproti predchádzajúcim riešeniam. Explicitne sa hľadanie vyplo po 120 sekundách a vrátilo ~7548. Pričom minimálne

minútu prešľapovalo na hodnotách od 7644-7900. Čo opäť len potvrdzuje funkčnosť optimalizačného algoritmu. Do textového súboru sa zapísalo 3.5M riadkov a bohužiaľ sa nedal vygenerovať ani graf.

Obrázok 19: Vysoká minimálna teplota

Posledným parametrom je minimálna teplota. Na zvýšenie minimálnej teploty musíme zvýšiť aj maximálnu teplotu, klesanie nechajme rovnaké.

Riešenie vôbec nepripustí lepšie riešenia a ostane preskakovať na rovnakom zlom lokálnom maxime.

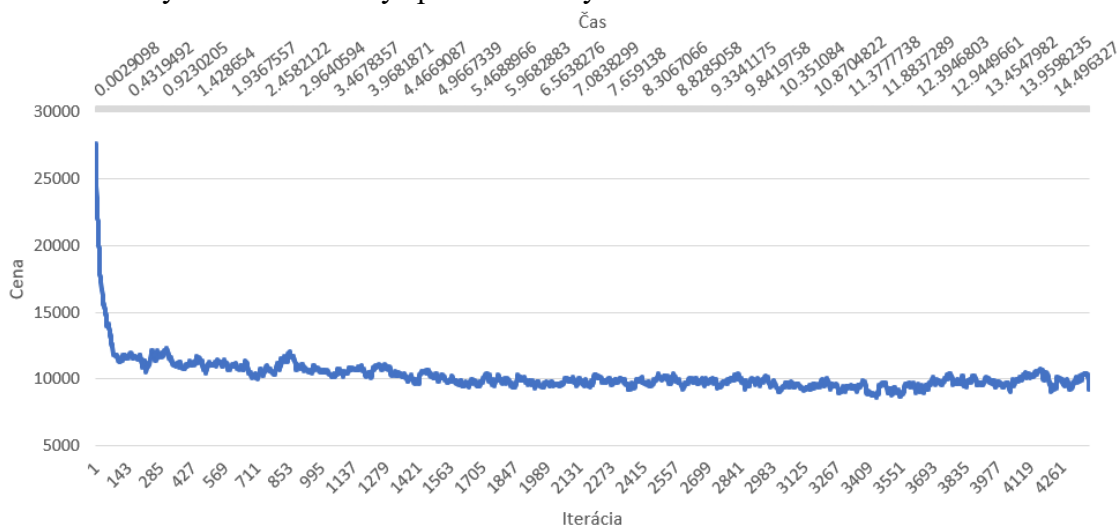
Poznámka: Pokiaľ neudáme veľmi nízku hodnotu klesania teploty, vždy by sme mali nechať algoritmus dobehnúť

pretože tie lepšie riešenia sa ukážu vždy až na konci

Tabu Search

Posledným testovaným algoritmom bolo zakázané hľadanie. Paradoxne, vzhľadom na **nízky počet parametrov**, pri tomto poslednom riešení vznikalo najviac otázok ohľadne výberu metód a techník implementovaných pri generovaní resp. vyberaní susedov a celkovo k efektívnosti tohto algoritmu.

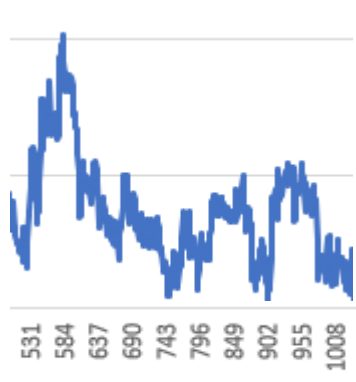
Jediným parametrom, okrem ukončovacej podmienky, je veľkosť tabu listu. Na dosiahnutie výsledkov porovnateľných s inými algoritmami udávajme ukončovaciu podmienku len na základe času vykonávania. Testy spúšťame vždy s maximálnou dĺžkou trvania rovnou 15s.

Obrázok 20: Vývoj ceny riešenia, tabu, berlin52, 15sec

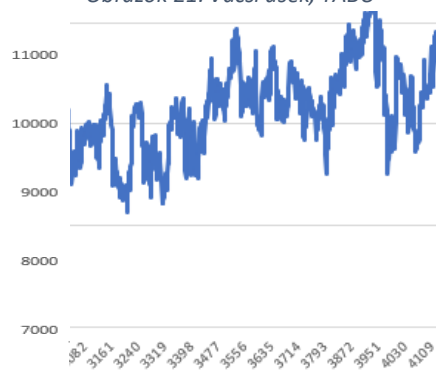
Riešenie rýchlo eliminuje tie najhoršie permutácie a postupne začne klesať. Skúša aj horšie možnosti, pretože postupne „zabúda“ na nájdené lokálne minimá a snaží sa od nich odlepiť. Ak sa pozrieme bližšie na tento graf, uvidíme, že každých 500 iterácií (veľkosť tabu listu) si algoritmus zvolí oveľa horšiu permutáciu. Taktiež do tretice aj pri tomto algoritme pozorujeme, fakt, že **dokáže vylepšovať riešenia až do posledných sekúnd vykonávania**.

Obrázok 22: Úsek 500 iterácií TABU

Jeden z príkladov postupného zabúdania, približne po 500 iteráciách sa vybrali horšie riešenia, ktoré sa potom optimalizovali smerom nadol.

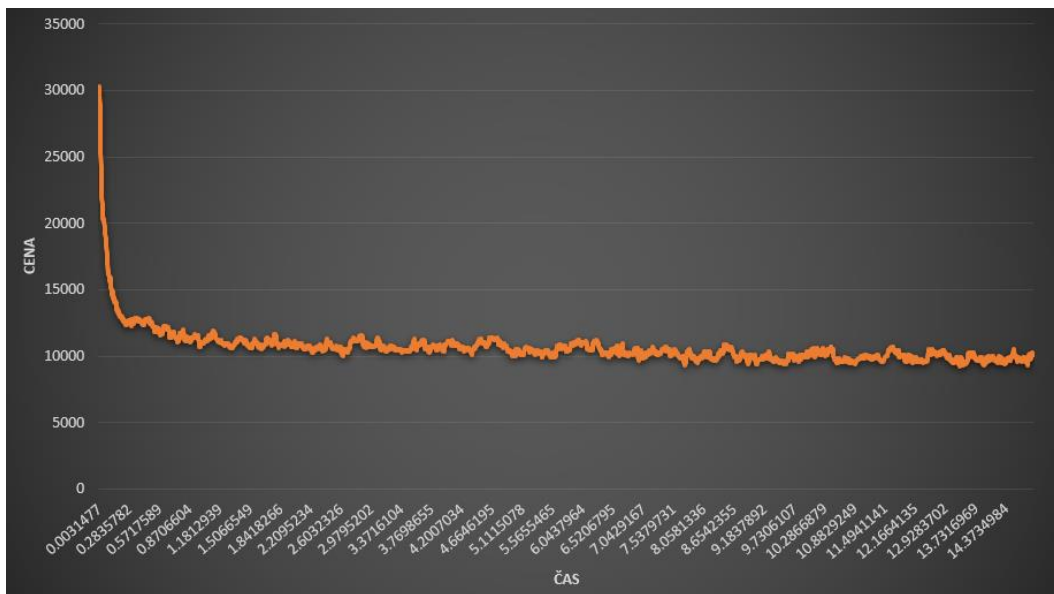
Obrázok 21: Väčší úsek, TABU

Za 15 sekúnd sa vygenerovalo približne 4300 iterácií, a pri 52 mestách, to je ~223 600 stavov.

Čím bude tabuľka väčšia tým dlhšie sa v nej bude hľadať a prestane byť účinná → riešenie **spadne do lokálneho minima** a nedokáže sa z neho dostať, nakoľko prehľadá len menšie množstvo stavov.

Obrázok 23: Veľký tabu list, uviaznutie

Veľkosť Tabu Listu	Výsledok	Posledné vylepšenie
50	9125	11.58
100	8640	12.65
500	8411	13.94
4500	9625	9.20

Tabuľka 11: Výsledky vzhľadom na veľkosť tabuľky

Obrovská veľkosť tabuľky smeruje k uviaznutiu v lokálnom extréme, a nižší počet navštívených stavov. Pri veľmi malých tabuľkách riešenie preskakuje medzi dvoma podobnými výsledkami. Zvoľme strednú veľkosť – 500 a vyskúšajme TABU na našich mapách

Mapa	Výsledok	Čas (sec)
berlin52	896	1.53
wi29	28375	13.99
att48	38551	14.62
berlin52	8573	13.49

Tabuľka 12: Priemerné výsledky pre viacero testov, veľkosť 500, 15sekúnd

Celkovo všetky priemerné výsledky s veľkosťou tabu listu 100-1000 sú v vzdialenosti asi 15% od optimálneho riešenia. Čím dlhší čas dáme algoritmu tým nájde lepšie riešenie. Vidíme, že pre malé mapy aj keď po niekoľkých pokusoch, dokáže nájsť optimálne riešenie.

Záver a zhodnotenie

V závere tejto práce dokážeme potvrdiť tvrdenia zo začiatku, nakoľko sa nám podarilo splniť cieľ projektu a teda naprogramovať funkčné **optimalizačné algoritmy**, ktoré dostanú na vstupe mapu miest a vrátia **uspokojujúce riešenie** v krátkom čase. Všetky algoritmy postupne **vylepšujú** doposiaľ nájdené riešenie a ak im je daný dosť veľký časový úsek, tým lepší bude **výsledok**. Správnou konfiguráciou a nastavením parametrov pre jednotlivé algoritmy sme zdokumentovali tvrdenie, že každý problém je unikátny a všetky metódy potrebujú prispôbené parametre pre nájdenie, čo najlepšieho výsledku.

Vykonanie celkového porovnania medzi uvedenými algoritmami je len ťažko možné odhadnúť, nakoľko všetky sú vhodné na iné požiadavky. Pomocou oficiálnych riešení sme porovnali výsledky a dospeli k záveru, že **Simulované žihanie** svojou rýchlosťou a efektivitou vyniká na plnej čiare. Pokiaľ si zvolíme ako uspokojujúce riešenie, ktoré má chybovosť približne 10%, tak dokážeme využiť všetky algoritmy. Čím ideme nižšie tým viac času je potrebného na splnenie. Zložitosť riešenia sa odvíja aj od počtu miest na mape. Na veľkosti máp do 20 miest nám stačí maximálne 1-5 sekúnd, 50 miest - 15 sekúnd a takto to postupne stúpa, kde test s 200 mestami priniesol výsledok opäť s 10% chybou za 50-60 sekúnd.

Štruktúra, parametre a metódy algoritmov zapadajú do kompromisu medzi zložitosťou implementácie a efektivitou. Môžeme prehlásiť, že sa nám podarilo vykonať porovnania medzi parametrami algoritmov, vizualizovať výsledky a vývoj riešenia do grafov a tabuliek. Cesta k zložitejším riešeniam v ďalšom pokračovaní tohto alebo iného predmetu, či v praxi je otvorená.

Martin Melišek 22.11.2020

Zdroje:

[1] – Euclidian Distance

<http://rosalind.info/glossary/euclidean-distance/>

[2] – TSPLIB a Rounding

<http://comopt.ifi.uni-heidelberg.de/software/TSPLIB95/TSPFAQ.html>

[3] - Kolahan, Farhad & TAVAKOLI, AHMAD & TAJDIN, BEHRANG & HOSAYNI, MODJTABA. (2006). Analysis of neighborhood generation and move selection strategies on the performance of Tabu Search.

https://www.researchgate.net/publication/255599657_Analysis_of_neighborhood_generation_and_move_selection_strategies_on_the_performance_of_Tabu_Search

[4] – National Traveling Salesman Problem Datasets

<http://www.math.uwaterloo.ca/tsp/world/countries.html>

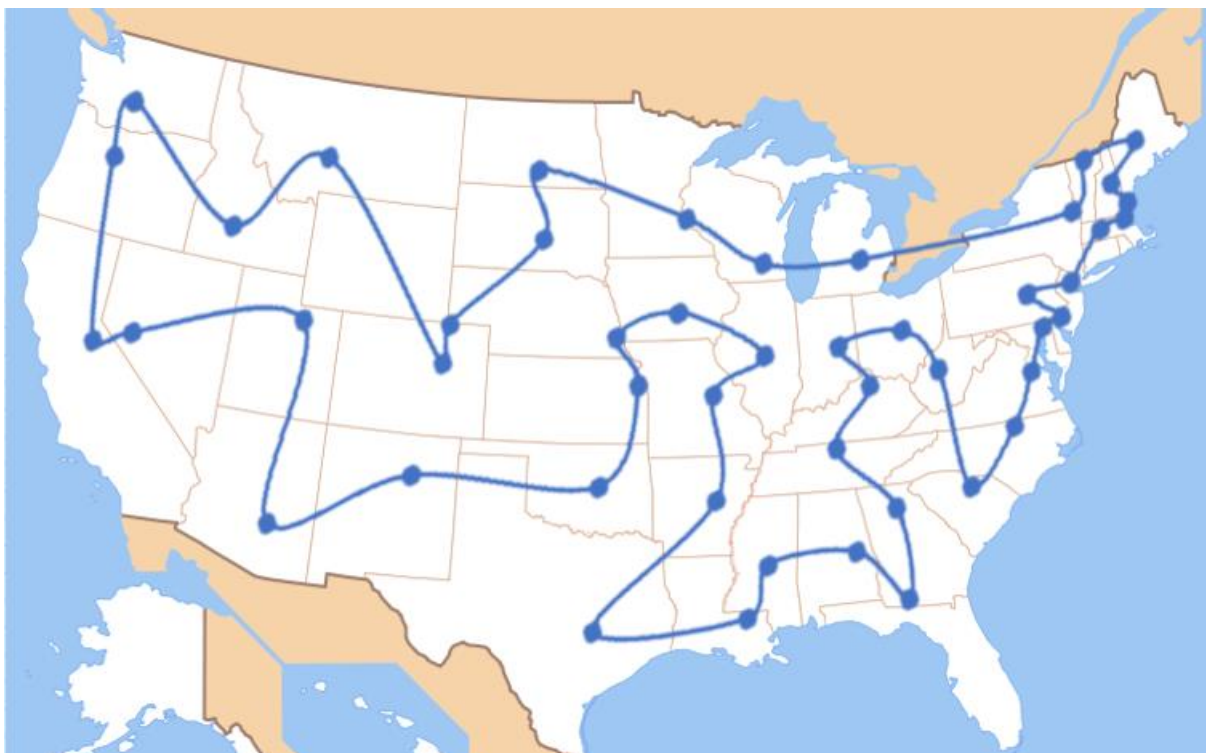
[5] – Burkardt, John. Department of Scientific Computing, Florida State University. TSP Data sets. <https://people.sc.fsu.edu/~jburkardt/datasets/tsp/tsp.html>

[6] - Otman, Abdoun & Tajani, Chakir & Abouchabka, Jaafar. (2012). Application to Travelling Salesman Problem. International Journal of Computer Science Issues. 9.

https://www.researchgate.net/figure/The-optimal-solution-of-Berlin52_fig2_221901574

Kreslenie diagramov – draw.io

Príloha 1. SA 33522 Riešenie pre att48

Príloha 2. SA Najhoršie Riešenie 3232 pre default20

